

tiones, quæ ex administratione Baptismi, Viatici, Extremæ Uctionis, Benedictione nuptiarum, Purificatione mulierum, funeralibus, etc. percipiuntur, in congruam sustentationem computari valeant? Et quidem partem negativam cum communiori aliorum tenet Barbosa, lib. III. *Juris Eccles. univ.*, cap. VI, n. 44. citans Franc. Leo. in *The-sauro Fori Eccles.*, part. I, cap. III, sub. n. 6; Van Espen, in *Jur. Eccles. univ.*, q. 2, tituli. XXXIV. *de Portione congrua*, cap. VI. quæ in portionem congruam imputanda, ubi late discurrit, et novissime Pignatell. t. III. consulti. 31; Pirhing, *de Præbend.* sect. 1, n. 44. et alii; tum quia vicario debetur congrua portio certo, seu certo sufficiens per jura citata: ergo incerta in eam computari nequeunt; tum quia de jure c. 12. *de Præb.* debetur portio de proventibus Ecclesiæ, atqui stolæ non sunt proventus Ecclesiæ, sed fructus officii et laboris ipsius vicarii.

14. Confirmant hanc suam doctrinam ex ingentibus, quæ contraria secum trahit sententia, absurdis, præsertim, quod vicarii hujusmodi quasi necessitate adigantur ad turpiter exigendas, quærendas, directe vel indirecte sollicitandas oblationes, ac mercedem in casu administrationis sacramentorum, et aliorum munerum pastoralium; cum alias necessaria sustentatione carerent. Ex quo non raro nota avaritiæ, injustitiæ, aut etiam simoniæ inuritur vicario, copiosæ consurgunt plebis murmurationes, irreverentia, et vilipensio sacrorum, dum ea quasi vendi, vel emi vident, neglectus vel tardior usus sacramentorum, præsertim Viatici, et Extremæ Uctionis, ex timore, quod pastori merces, quæ sæpe non nisi difficulter haberi potest, dari debeat; prout amplius discurrit Van Espen, loc. cit. ubi etiam plures synodos adducit, in quibus statutum habetur, ut certa congrua portio in tantum assignetur, « ne in administrandis sacramentis quidpiam exigendo, oneri sint parochianis, » sunt verba Patrum in concilio Coloniensi 1536. Accedit, quod in hujusmodi parochiis, ubi incerti fructus stolæ in congruam portionem computantur, debite qualificati, et litterati pastores haberi nequeant, utpote qui fugiunt Ecclesiam, ubi non nisi continua sollicitudine, et turpi quasi quæstu, et exactionibus suam sustentationem habere queunt: id quod etiam notatur c. *Extirpandæ*. 30. *de Præb.* et c. I. eod. in 6. Quibus non obstantibus.

15. *Eligitur et probatur sententia contrariis usque ad finem. Obventionum nomine quid veniat?* — Resp. III. Si non probabilior, sano æque probabilis est sententia affirmativa, videlicet, quod non tantum certi, sed etiam incerti fructus stolæ v. g. aliaque incerta emolumenta et obventiones, quas ratione officii, et beneficii vicarius perpetuus communiter, præsertim consuetudine debitas percipere solet, commutari possint in congruam portionem. Gonzalez, *ad Reg. cancellar.* in *Proëm.* § 7, n. 185; Gutierrez, consil. 8. a. n. 3; Valenz. consil. 54, n. 18; Rota apud Paul. de Rub. decis. 230, n. 2. divers. alias p. 6. recent. et plures alii. Fundamentum principale desumitur ex constitutione Pii V. *Ad exequendam*, quæ est 47, in *Bullario Cherub.* ubi § 2, expresse statuitur, quod § « portionis congruæ summa computatis omnibus etiam incertis emolumentis, et aliis obventionibus communiter percipi solitis (sunt verba bullæ) per episcopos assignari debeat; » quæ verba conclusionem nostram in praxi plane securam, tutamque canonicorum, ac religiosorum, aut aliorum, quibus parochiæ incorporatæ sunt, conscientiam reddunt; præsertim quia verbum obventiones est verbum omnino generale comprehendens magnos et parvos certos ac incertos redditus, et emolumenta etiam illa, quæ ex facto hominis prout ex Boerio decis. 224, n. 5. et Gutierrez, loc. cit., a. n. 197. et Glossa in L. 1. § *Exercitorem*. 7. *Oblationes*, et ibi Albericus, n. 16. *de Exercit. action.* item Glossa in c. *Ad audientiam*. 3. *de Eccles. ædific.* 7. *Obventiones*, et ibi Abbas, n. 15. ubi dicit: « Verbum obventiones est verbum multum generale comprehendens omnes redditus, cujuscunque qualitatis sint. »

16. *Omnis dictio in lege debet aliquid operari.* — Confirmatur. Prædicta verba Bullæ Pii V. « computatis etiam incertis emolumentis, et aliis obventionibus, » debent aliquid operari, arg. l. *Si quando*. 109. ff. *de Legat.* 1. et c. *Si Papa* 10. *de Privileg.* in 6, præsertim quia sunt in constitutione papali, in qua « nulla dictio debet vacare, alioquin frustra membranam occupat, » ut habet Glossa in c. *Solita*. 6. 7. *Tanquam*. *de Majorit. et obedient.* arg. can. 1. dist. 19. et can. *Sic enim*. 9. can. 28, q. 1. atqui nihil operarentur, si fructus incerti stolæ v. g. non possent computari in portionem congruam; ergo.

17. *Incorporationis causa quæ?* — Ratio autem conclusionis est; quia ideo beneficia etiam curata fuere unita et incorporata collegiis, capitulis, monasteriis, aliisque piis locis, ut honestius et competentius stare possint, adeoque inde emolumentum recipiendo, onera incumbentia facilius supportent, atque officia, et opera debita peragant, prout notavit Pius V. in citata constitutione *Ad exequendam*, ubi § 2. sic ait: « Nos considerantes, uniones ideo a prædecessoribus nostris factas esse, ut ex redditibus, et emolumentis beneficiorum unitorum ecclesiis, monasteriis, collegiis, beneficiis et locis piis, quibus illa uniuntur facilius onera eisdem incumbentia, supportent, et promptius a ministris ecclesiasticis in eisdem divina officia celebrentur, hospitalitas servetur, aliaque charitatis opera exercentur, » etc., sed plane si non nisi fructus certi in congruam portionem computari possent, sæpe parum vel nihil emolumenti ex beneficiis unitis haberent collegia, capitula, monasteria, etc. ergo.

18. Nec dicas, Bullam Pii V, a nobis citatam, revocatam atque reductam esse ad terminos juris communis et concil. Trident. a Gregorio XIII. *In tanta*. quæ est nona, apud Cherub. uti ex Barbosa nos ipsi jam meminimus, lib. I, tit. XXIII, § 2, n. 38; ergo cadit principale fundamentum conclusionis nostræ. Resp. enim I. Bullam revocatoriam a Gregorio XIII. editam, tantum concernere parochias unitas monasteriis, ut legenti aperte patet: consequenter nihil operari in parochiis unitis collegio, capitulo, aliive causæ piæ, uti bene observavit Gonzalez, *ad Reg. cancellar.* 8, Glossa 5, § 3, n. 79, cum correctio jurium sit odiosa, ac pro possibili restringenda per vulgaria, præsertim l. *Præcipimus*. § fin. C. *de Appellat.* et c. *Constitutio*. 41. *de Election.* in 6. Resp. II. Quod etiam quoad regulares denuo revalidarit dictam constitutionem Pii V. Gregorius XIII. prout refert Gonzalez, loc. cit.

19. Dicitur autem notanter in conclusione, n. 15. posita, « obventiones incertas, quas communiter, præsertim consuetudine debitas percipere solet; » ad excludendas illas obventiones, quæ omnino ex liberalitate populi dependent, nec communiter, nec ut debite, sed raro ab uno vel altero dari solent; hæ enim juxta communissimam in congruam portionem computari nequeunt, hoc ipso, quod rarissimæ sint ac incertissimæ: bene

vero illæ, quæ communiter, ut dicit Bulla percipi solent, præsertim ut debite consuetudine; enimvero hodie plerique fructus stolæ vi laudabilis consuetudinis introductæ, debite sunt, ita ut a parochio etiam peti, et ad eos dandos populus ab episcopo compelli possit, prout in simili de oblationibus diximus supra tit. *de Decimis*. n. 184. Et ex hoc Van Espen alias summus conclusionis nostræ adversarius concedit, quod funeralia, ac similia in congruam portionem imputari queant quod idem in plerisque locis hodie de illis concederet obventionibus, quæ parochus ex benedictione nuptiarum, collatione Baptismi, purificatione mulierum, oblationibus in certis festivitibus, etc. vicarii percipiunt, eo quod et has dandi consuetudo passim obliget populum, adeo ut eas a non dantibus vicarius discrete petere, et recusantes ad dandum compellere posset episcopus arg. c. *Ad Apostolicam*. 42. *de Simon.*

20. *Solvuntur argumenta contraria, et ponitur doctrina practica usque ad finem.* — Ex his patet responsio ad fundamenta adversariorum. Nam ad primum positum n. 13. negatur suppositum, quod ex incertis obventionibus certa haberi non possit congrua portio, vel saltem pars illius; quamvis enim tales obventiones incertæ sint respectu certi ac determinati temporis, aut quantitatis, tamen ad aliquam saltem certitudinem computatis tribus aut quatuor retro annis reduci ita possunt, ut vicarius de honesta sua sustentatione moraliter certus esse queat, id quod in pluribus synodis approbatum reperitur, teste ipso Van Espen, loc. cit. n. 12. alias nobis adversario, ubi tamen notandum, quod in reducendis his incertis ad aliquam certitudinem non debeat summa, sed media, vel infima quantitas, quæ tribus aut quatuor retro annis obvenire solita est, computari, hoc ipso, quod quamdam adhuc incertitudinem relinquunt, et alias nimia temporali cura et anxietate cruciaretur vicarius, prout communiter advertunt etiam conclusionis nostræ patroni.

21. Ad secundum fundamentum n. 13. positum, respondetur per proventus ecclesiæ intelligi etiam illos, qui intuitu ecclesiæ seu beneficii acquiruntur, alias enim nec ipsæ decimæ, utpote quæ non ad ecclesiam sed parochum spectant, computandæ forent. Ad tertium fundamentum n. 14. positum dicitur non esse timenda absurda ibi enarrata, si fit computatio congruæ portionis ex iis

de quibus diximus; eo quod ea pleraque vi laudabilis consuetudinis præbeantur, quæ allegatis malis viam omnem præcludit; præsertim si vicarius in exigendo discretus est, et si in administrandis Viatico et Extrema Unctione ab exactione abstinens, non nisi libere oblata recipiat; ipseque reverendissimus ordinarius in computanda congrua portione, prout oportet, ad hanc reflexionem faciat.

22. *Portionis congruæ quantitas, quæ?* — Resp. IV. Quamvis olim penes solum prudens arbitrium episcopi fuerit, determinare quantitatem congruæ portionis, tamen hodie aliter declaratum et statutum, atque potestas hujus arbitrii limitata est per Bullam Pii V. *Ad exequendam*: ubi § 2. ex mente concilii (ut ait) episcopis expresse præcipit Pontifex « in assignatione portionis vicariis perpetuis ita se continere et arbitrari, ut non major centum, nec minor quinquaginta scutorum annuorum summa computatis omnibus etiam incertis (sunt mera formalia Bullæ) emolumentis, et aliis obventionibus communiter percipi solitis, eis omnino assignetur, » ut proin arbitrium episcopi non nisi inter centum et quinquaginta scuta, consideratis considerandis circumstantiis locum habeat, præcipue quia Bulla hæc saltem quoad parochias monasteriis non incorporatas revocata non est, juxta dicta n. 18.

23. Observandum nihilominus: et attendendum omnino videtur, quod tempore, quo edita fuit hæc Bulla, videlicet 1567, omnia saltem in suis partibus fuerint in longe viiliori pretio, adeo, ut his temporibus respectu præcedentis illius temporis necessaria vitæ vix duplici pretio acquirantur, consequenter ubi tempore illo quinquaginta, vel centum scuta pro honesta sustentatione sufficiebant, hodie centum, vel ducenta necessaria sint, adeoque etiam temporis ratio merito habenda sit, juxta illud vulgare: « Concorda tempore, et concordabis jura. »

Illud etiam cum communi advertendum, quod quantitas a Pio V. assignata, fuerit taxata pro sola persona vicarii, non item pro capellano, aut cooperatore, si unum vel plures multitudine parochianorum, aut laborum exigit, quibus proin specialiter providere tenentur ii, qui ratione incorporationis aut unionis redditus parochiæ percipiunt. Plura de vicariis vide, lib. I, tit. XXVIII. *de Officio vicarii.* (ADNOTATIO XXI.)

TITULUS XXXVIII.

De jurepatronatus.

1. Ratio ordinis. Quandoquidem multa huc usque dicta sint de præbendis, beneficiis, capellis monachorum, quæ persæpe etiam juspatronatus sunt, et ad præviam præsentationem conferuntur, recto ordine titulus præsens præcedentibus subjungitur, qui est unus inter celebriores in jure canonico, scitu non minus necessarius, quam utilis ecclesiasticis.

§ I.

DE NATURA JURISPATRONATUS: ITEM DE CAUSIS ET MODIS, QUIBUS ACQUIRITUR, ET QUIS PATRONUS EFFICITUR.

2. *Patroni et juspatronatus nomen varie accipitur.* — Notandum prius, nomen patroni, sicut et juspatronatus varie, præsertim vero tripliciter sumi in jure. Primo quidem patronus in jure dicitur ille, qui manumittit, seu liberum dimittit servum suum: et jus, quod in manumissum habet, *Juspatronatus* vocatur, de quo integer extat titulus ff. *de Juspatronatus* et c. *de Bonis libertor. de Juspatronat.* Secundo accipitur patronus pro eo, qui causam alicujus in judicio assumit, tuetur, eique patrocinatur, et jus advocantiæ, juspatronatus nominatur, de quo fit mentio can. un. cau. 13. q. 2. et c. 6. *de Transact.* ac l. *Rem. 14. c. de Judiciis.* Verum de patronis, et juspatronatus in his acceptationibus hic non erit sermo: unde in tertia acceptatione ad præsens.

3. *Juspatronatus ad propositum definitur.* — Quæritur I. Quid sit juspatronatus ad propositum? Resp. « Est jus seu potestas præsentandi Clericum ad beneficium ecclesiasticum vacans. » Ita in re communis. Dicitur « jus seu potestas » loco generis. Dicitur « præsentandi, » quia patronus non confert beneficium, nec instituit clericum sed simpliciter præsentat aliquem episcopo, qui dein, si præsentatum repetit habilem, eum instituere, eique beneficium conferre debet; si vero inhabilem invenit, rejicere potest, juxta dicenda infra. Dicitur « Clericum, » quia cum laicus beneficii ecclesiasticus

fici incapax sit, ad illud cum effectu præsentari nequit. Dicitur tandem « ad beneficium ecclesiasticum vacans; » quia sicut institutio, ita et præsentatio ad beneficium nondum vacans nulla, et irrita est, textu claro, c. *Illud. 8. h. t. ibi*: « Cum illa concessio de jure nullius possit esse momenti, quia de re non vacante facta est: » ut proin etiam vacante beneficio nec debeat, nec possit episcopus instituere illum, qui ante vacationem beneficii præsentationem accepit, et e contra patronus alium pro libitu præsentare queat, nisi etiam vacatione facta denuo, prout potest, præsentet eundem.

4. *Acquiritur dotatione, vel ædificatione, vel fundatione.* — Quæritur II. Ex quibus causis, seu quibus modis acquiratur juspatronatus, et efficiatur quis patronus? Ante responsum notandum, alios esse modos, quibus ab initio acquiritur, vel potius constituitur juspatronatus; alios vero, quibus jam prius acquisitum, in alios transfertur. In præsentis quæstio est de causis et modis, quibus penitus de novo acquiritur; unde Resp. tres esse potissimum causas et modos, quibus primitus acquiritur juspatronatus, videlicet, fundatio, ædificatio, et dotatio ecclesiæ. Ita Glossa communiter recepta in can. *Pie mentis. 26. cau. 16. q. 7. ubi ad propositum ponit receptum illum versiculum:*

Patronum faciunt dos, ædificatio, fundus.

Ex quibus tribus causis et modis quilibet disjunctim, et separatim sumptus sufficit ad hoc, ut quis efficiatur patronus, et acquirat juspatronatus, Fagnanus, in c. *Quoniam. 3. h. t. n. 49; Abbas, ad Rubr. h. t. n. 6; Archidiaconus, in c. 1. h. t. in 6; Mascardus, de Probat. conclus. 59, n. 34; Pirhing, h. t. n. 6. cum communissima aliorum. Ratio est, quia jura singulos hos modos etiam separatim sumptos, pro acquirendo juspatronatus sufficientes agnoscunt. Et quidem, quod sola fundatio sufficiat, clare habetur ex can. *Decernimus. 32. cau. 16. q. 7, et c. 3, et c. Nobis. 25. § Pro fundatione. h. t. Quod autem sola ædificatio, seu constructio ecclesiæ sufficiat, clare liquet ex cit. c. Nobis. 25, h. t. princ. ibi*: « Si quis ecclesiam cum consensu diocesanæ construxit, ex eo juspatronatus acquirit. » Item quod dotatio sola sufficiat, habetur ex can. *Filiis. 31, cau. 16, q. 7. et concilio Trident. sess. 14. de Reform. cap. XII. et sess. 25. eod. cap. IX. ubi sola**

dotatio pro sufficienti causa acquirendi juspatronatus agnoscitur.

5. *Et particula subinde sumitur pro vel, et contra.* — Nec obstat, quod concilium Tridentinum cit. sess. 14. *de Reform. cap. XII.* ad acquirendum juspatronatus conjunctive requirat fundationem et constructionem ecclesiæ; ibi: « Nemo nisi ecclesiam, beneficium, aut capellam fundaverit et construxerit, etc. juspatronatus obtinere possit. » Resp. enim, ibi dictionem et non facere sensum copulativum, sed disjunctivum, uti dictio *vel*: prout colligitur tum ex aliis juris textibus supra citatis; tum ex ipso concilio, utpote quod citat sess. et cap. ad finem, sicut et sess. 25. *de Reform. cap. IX.* in sensu diviso loquitur, solam *Fundationem* v. g. aut *Donationem* pro sufficienti agnoscit; ibi: Titulus juspatronatus fit ex fundatione, vel dotatione. » Neque novum quid in jure est, quod particula copulativa et sumatur pro disjunctiva *vel*, et contra, ut notat Glossa in c. *Ex parte. il. 1. de Rescript. §. Et perpetuo, habeturque clare. Sæpe. ff. de Verb. signif. ibi*: « Sæpe ita comparatum est, ut conjuncta pro disjunctis accipiantur, et disjuncta pro conjunctis, » et l. *Conjunctionem. ff. eod., ibi*: « Conjunctionem enim nunquam pro disjunctione accipi, Labeo ait; » quod præcipue tunc fieri, censendum est, quando alii juris textus hunc sensum, ne aperte discordent, exigunt, prout fit in proposito.

6. *Fundare ecclesiam quis dicitur?* — Porro fundasse Ecclesiam ad propositum proprie dicitur ille, qui fundum, seu solum, sive terræ spatium dedit, in quo ædificata fuit ecclesia, arg. can. *Abbatem. 4. cau. 18. q. 2. ibi*: « Possessionis domus, » et c. *Nobis. 25. h. t. ad finem. et ibi doctores communiter*: ubi tamen cum Garcia, *de Beneficiis, p. 5, cap. IX, n. 44; Abbate, consil. 106, p. 2. et aliis notandum, quod sola donatione, seu assignatione fundi non illico acquiratur juspatronatus, sed tunc primum, quando ecclesia fuit constructa sive per eum, sive per alium; quia nemo potest esse patronus ecclesiæ, quæ nondum est, et forsitan non erit, arg. c. *Ad audientiam. 5. de Ecclesiis ædific.**

7. *Ædificare, quis dicitur?* — Ædificasse ecclesiam dicitur, qui eam cum consensu ordinarii propriis sumptibus construxit, arg. c. *Monasterium. 33, cau. 16, q. 7, et c. Nobis. 25, h. t. ibi*: « Si quis Ecclesiam cum consensu diocesanæ construxit. » Qui autem